

**Олександр
МІРОШНИЧЕНКО**

Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»

Мідний вершник

Кахля «Вершник» (XIX ст.)

Як давно ви відкривали свій старий фотоальбом? Обов'язково дістаньте його і погляньте на себе, своїх батьків, дідусів та бабусь. Подивіться, якими молодими, юними або просто дітьми ви були. З кожною сторінкою вас будуть переповнювати почуття радості та смутку. А головне – зверніть увагу на те, як ви одягнуті, яка у вас зачіска і вираз обличчя. Від таких споглядань жодна людина не витримає, щоб не посміятися над собою. За законами моди на наш вибір при одяганні чудернацької сукні чи нанесення занадто яскравого макіяжу впливало два фактори – наслідування одягу оточуючих та страх бути осміяним в разі іншого вибору. От чому вбрання людей минулих епох нам здається дивним, смішним і незграбним.

В цій статті ви дізнаєтесь, як, на перший погляд, звичайна річ може розповісти про законодавців моди декількох поколінь. В с. Пустогороді Глухівського району восени 2011 р. був знайдений і переданий до Національного заповідника «Глухів» мідний гудзик, виготовлений технікою литва, на зовнішній та внутрішній сторонах якого є сліди посріблення чи лудіння. Він складається з лицевої частини у вигляді округлого диска діаметром 34 мм та напівовального вушка довжиною 15 мм з отвором, що має діаметр 8 мм. Найбільший інтерес представляє рельєфне зображення вершника на лицевій стороні гудзика, але про нього дещо пізніше.

Розмір предмета, а головне – довжина вушка говорять про його

приналежність до верхнього одягу. Плащ або жупан був пошитий з товстої тканини, шкіри чи просто складався з декількох прошарків матерії. Не виключено, що гудзик був верхнім штучним оздоблювальним елементом цього вбрання. Якщо уявити жупан, оснащений декількома такими виробами, то втрачається індивідуальність зображення на гудзику. Зупинимось на ньому більш детально.

Край лицевої частини гудзика прикрашений двома рифленими обідками з дрібними перлами. Центральне місце у композиції займає чоловік-воїн верхи на коні, під яким зображені стилізовані стебла рослини. Фігури повернуті у правий бік. Однією рукою вершник тримає перед собою віжки, що йдуть від морди коня, іншою – пістоль або короткий мушкет. Одягнений воїн у вбрання, підперізане поясом, на голові має широкополий капелюх.

Найближчі аналоги такого зображення можна знайти в металопластиці XVI-XVII ст. на персях-печатках, поясних накладках тощо. Але кого символізує мідний вершник – козака,

Гудзик, знайдений у с. Пустогороді

Календар пам'ятних дат

Листопад

04 листопада – 100 років від дня народження **Б.І. Котлярова (1911-1989)** – письменника, автора понад 15 поетичних збірок сатири та гумору, публіцистичних творів, творів для дітей; навчався у м. Глухові

10 листопада – 260 років від дня народження **Д.С. Бортнянського (1751-1825)** – композитора, хорового диригента, музичного педагога, уродженця м. Глухова

25 листопада – 55 років від дня смерті **О.П. Довженка (1894-1956)** – кінорежисера, письменника, художника, заслуженого діяча мистецтв УРСР (1939), народного артиста СРСР (1950); навчався в Глухівському учительському інституті у 1911-1914 рр.

Грудень

09 грудня – 45 років від дня смерті **Ю.О. Шапоріна (1887-1966)** – композитора, педагога, професора (1940), народного артиста СРСР (1954), уродженця м. Глухова

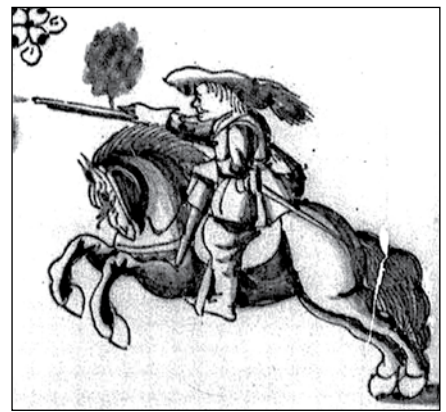
08 грудня – 215 років від дня смерті **П.О. Румянцева-Задунайського (1725-1796)** – державного діяча, генерал-фельдмаршала (1770), графа (1744), президента другої Малоросійської колегії (1764-1782)

польського шляхтича чи неіснуючого героя? Відповідь на це питання схована в капелюсі нашого воїна! У 1999 р. археологічною експедицією в Черкасах було знайдено пічну кахлю, яка отримала назву «Три мушкетери». На ній було зображено вояків західноєвропейського типу з такими ж капелюхами, як і у глухівського вершника. Окрім зображення солдатів, кахля мала рельєфний напис «ЖОЛЪДАКИ», тобто жовнір або найманець. У пізньому середньовіччі швейцарські гвардійці, німецькі ландскнехти воювали по обидва береги Дніпра і заробили не лише величезні гонорари, але й неабияку популярність у народному мистецтві козацької доби. На відміну від татарських найманців, що не нехтували навіть живою платнею за свої криваві послуги,

Кохля «Три мушкетери»
(кінець XVI – початок XVII ст.)

західні професійні вояки були вишуканими, освіченими, а головне – модними. Європейські найманці, навіть того не підозрюючи, стали одними із законодавців моди періоду українського бароко (XVII-XVIII ст.).

Кохля «Вершник» (XVIII ст.)
з палацу Меншикова у Санкт-Петербурзі

Згодом образ жовніра трансформувався в образ козака. Мідний гудзик із зображенням вершника, знайдений на Глухівщині, є яскравим прикладом впливу західноєвропейської культури на українське мистецтво та побут.

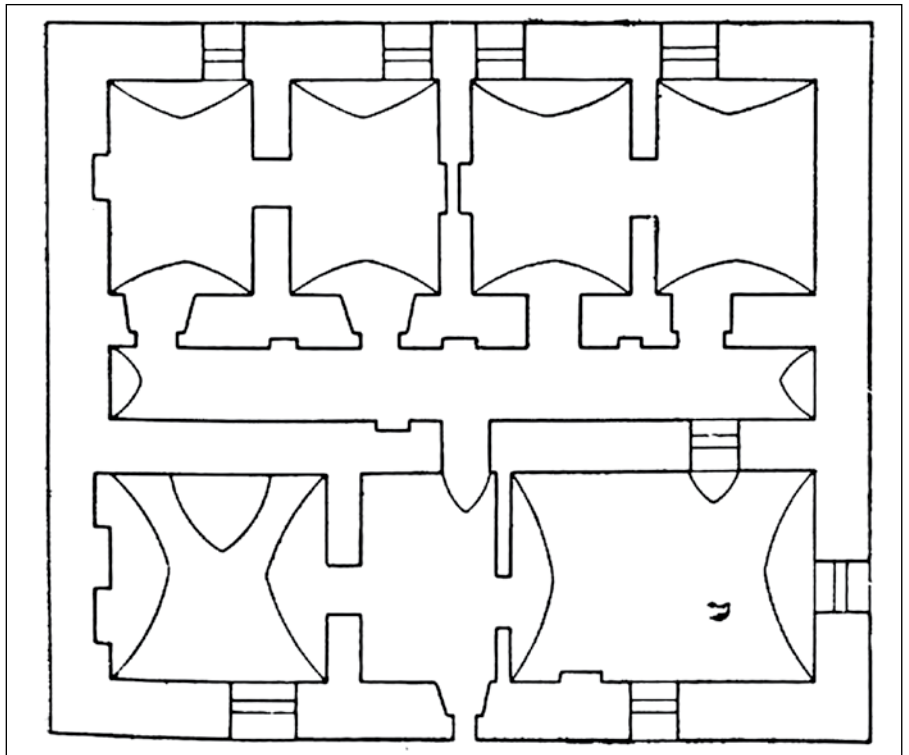

**Юлія
ШИШКІНА**
Науковий
співробітник
ІЗ «Глухів»

Будівлі Глухова доби Гетьманщини

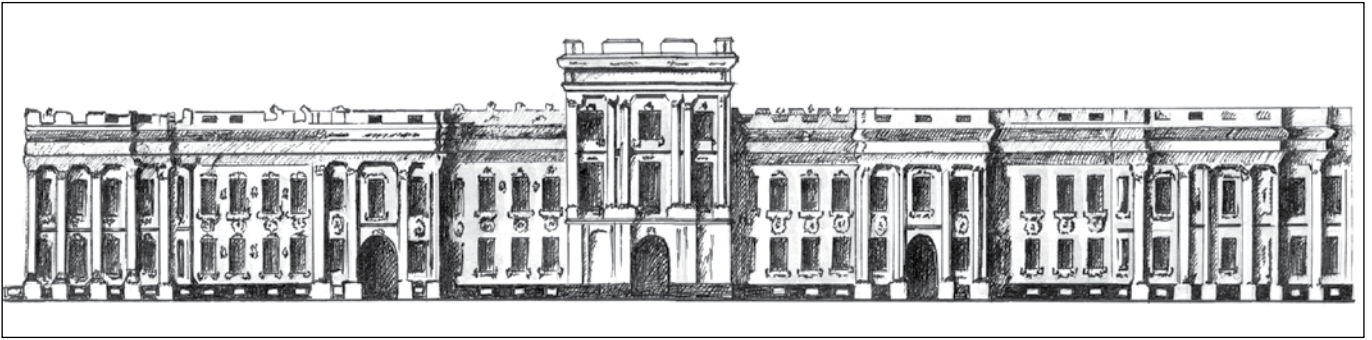
За період українського національного піднесення Глухів значно розширився і прикрасився новими культовими і громадськими спорудами. У кінці XVII – на початку XVIII ст. центральну частину і площу міста прикрашали кам'яні Миколаївська і Михайлівська церкви, дерев'яна церква Варвари і дерев'яний Троїцький собор, споруди Дівочого монастиря з кам'яним собором Успіння і трапезною безбанною Воскресенською церквою, ратуша і садиби козацької старшини.

Будівництво, а особливо муроване, вимагало вмілих майстрів, складної організації роботи, великих коштів та дозволів, що надавали багаті, впливові особи. Прикладом є універсал гетьмана Івана Скоропадського 1718 року, яким він «знаменує устроить в городе Глухов больницу ради тамошних престарелых и немощных, и также для оных поблизу церковь тёплую...и передать им во владение присёлка Нова Гребля». У порівнянні з іншими містами Глухів мав вигляд надзвичайно розвинутого і багатого.

Житловий будинок у Глухові (XVIII ст.). План першого поверху

У Державному архіві Чернігівської області зберігається «Дело о всех состоящих в Малой России казенных домах, розпочате 1781 р. червня

Фасад другої Малоросійської колегії за креслеником кінця XVIII ст.

8 дня». Цей документ дає цікавий матеріал щодо будівництва у добу Гетьманщини урядових, житлових й частково господарських будинків.

Відомо, що під час адміністративно-територіальної реформи кінця XVIII ст. було підготовлено російське «Положение о губерниях». Для запровадження реформи влітку 1781 р. було проведено реєстрацію урядових будинків Гетьманщини. «Малой России губернатор» Андрій Милорадович за наказом «Малороссийского Слободско-Украинского» генерал-губернатора Румянцева-Задунайського розіслав усім полковникам Гетьманщини «ордери». Ними він рекомендував «в самой возможной скорости, под особистым надзиранием полковников, планы наявных урядових будинків сочинить и оные нарочным надежным сотенным старшиною или значковым товарищем... в Глухов доставить», доручивши призначити для складання планів «самых исправных и прилежных». Ці плани були потрібні для того, щоб виявити будинки, придатні для розміщення в них нових урядових установ.

На підставі матеріалів, надісланих із полків, у Глухові була складена чернетка первісного проекту розподілу урядових полкових та сотенних будівель поміж Київською та Новгород-Сіверською губерніями. Про знаходження чисельних установ Глухова в «Деле» є лише згадка щодо трьох мурованих й одинадцяти дерев'яних будинків. З «Опису Новгород-Сіверського намісництва» відомо, що в числі мурованих урядових будівель у Глухові за тих часів був триповерховий генерал-губернаторський дім, де містились генеральний суд, канцелярія скаргу, земський суд та інші установи. Другий урядовий мурований дім знаходився у

старій будівлі. У ній перебувала сотенна Глухівська канцелярія з іншими установами. У «зразковому» двоповерховому мурованому будинку розташовувалась похідна канцелярія Румянцева. В одному з дерев'яних урядових будинків, що стояв у передмісті Веригіне, містилася служба Малоросійської колегії, в інших мешкали урядовці центральних установ України.

Про убранство урядових установ у описах «Дела» майже нічого не сказано. У всякому разі «дуже воно не пишне». Необхідним атрибутом був стіл «під червоним сукном чи пофарбований», або «білий, великий простої роботи». Сиділи урядовці, зазвичай, на лавах або «ослонах», що були їм «во вместо стульев». «Дело» подає деякі відомості й про господарські споруди – комори, клуні, стайні, повітки.

За два роки до реєстрації урядових будівель, наслідки якої були зафіксовані в «Деле», у 1779-1780 рр. за наказом П. Румянцева-Задунайського був проведений статистично-географічний опис усієї підлеглої йому території Гетьманщини й Слобожанщини (так званий «Румянцевський опис»). Північна частина Гетьманщини була обстежена комісією під керівництвом Малоросійського губернатора Андрія Милорадовича, того самого, що керував і реєстрацією урядових будівель всієї Гетьманщини. Комісія поставила на облік усі населені пункти і всі житлові будівлі, часто зазначаючи їх технічні характеристики (будівельний матеріал, кількість поверхів, на який «манер» збудовані). Всі житлові будівлі були поділені на дві групи: в першу зараховані хати, в другу – «партикулярні дома, кои больше двух покоев имеют».

Хати козаків, їхніх «підпомошників», «підсусідків», підданих, посполитих, міщан,

ремісників мали не більше двох покоїв. З «Опису» відомо, що вже у 70-х роках XVIII ст. серед кріпаків-«підданих» виділялись ті, що промислом чи торгівлею наживали чималі кошти і мешкали уже не в хатах, а в будинках. Купці також жили, здебільшого, в будинках на три або чотири покої. Попи володіли будинками, зазвичай, на три-чотири покої, але були такі, що мали житло з п'яти-шести покоїв.

Панські будинки були одно-двоповерховими (дуже рідко триповерховими). Деякі зводилися на мурованих підмурках або стояли на мурованих льохах. Зазвичай будинки, навіть двоповерхові, були дерев'яними (інколи одна частина була мурована, а друга – дерев'яна), зрідка – мурованими, мали до дев'ятнадцяти покоїв.

Найбільшу кількість покоїв мали земські суди, що говорять про їх велику значущість у той час. Генеральна військова канцелярія при гетьмані Данилі Апостолі у Глухові мала лише світлицю з чотирма вікнами та кімнату з трьома вікнами, і мебльовані вони були не набагато пишніше за покої полкових та сотенних канцелярій. У світлиці стояло два столи (довгий і круглий), три лавки і один ослін. У кімнаті знаходилось три круглі столи, один з яких був застелений простим килимом, і три стільці, оббиті червоною шкірою. Щоправда гетьманська будівля мала кілька покоїв: столову світлицю, хрестову світлицю тощо, але це були житлові апартаменти гетьмана. Сіними та одним чи двома покоями – канцелярією та «присутственною» – задовольнялися «городські» суди та комісарства.

«Румянцевський опис» показав, як у будівництві XVIII ст. поступово починає простежуватись соціально-економічне розшарування тогочасного суспільства на Україні.

Игорь
СБИТНЫЙКраевед
г. Глухов

Улицы родного города ГЛУХОВА

Продолжение. Начало в № 41-47

Улица Партизан Глуховщины

Свое современное название улица получила в 70-е годы XX ст., а до этого была Гнилоставской, Клубным переулком, Ветеринарной. Начинаясь она от Сенного базара и шла до «Гнилого ставка», находившегося возле арочного моста по ул. Киево-Московской. Он и дал ей первое название.

В 1934 г. в начале улицы была построена первоклассная по тем временам районная ветеринарная лечебница. Ее появление было вызвано бурным развитием колхозов, в которых сосредоточилось большое количество лошадей (главной тягловой силы) и другого скота, требовавшего ветеринарного обслуживания. В ветлечебнице находились операционное отделение и небольшой стационар. Отдельно были построены несколько камер для окучивания животных от чесотки. В этот комплекс входила и ветеринарная аптека, вход в которую находился на ул. Шевченко. Национализированный дом № 1 определили под жилье ветеринарных специалистов.

Более половины всего количества колхозных и других форм собственности лошадей были, образно говоря, «военно-обязанными» и каждый год проходили медицинскую комиссию. Большая роль в этом отводилась ветеринарным специалистам. В то время улицу и переименовали в Ветеринарную. После войны рядом со своими зданиями ветлечебница построила гараж для двух автомашин, выделенных для ее нужд государством. В связи с открытием нового большого мясокомбината рядом с ним было построено новое помещение ветлечебницы, и все ее службы перешли туда.

Южная сторона Ветеринарной улицы (отрезок между ул. Шевченко и ул. Институтской) была застроена частными жилыми домами, в одном из которых жила врач-стоматолог Волович. В 70-80-х годах при расширении территории университета все эти дома были снесены, а владельцам предоставлено другое жилье.

Эта часть улицы не имела твердого покрытия, поэтому весной и осенью потопала в грязи. Ее заасфальтировали только в 70-е годы. До начала 30-х годов на северном углу, образованном при пересечении с улицей Вознесенской, располагались кирпичные здания механической мельницы Каплунова.

Весной вешние воды, часто

На улице Эманский шлях в советское время

подтапливая жилые дома, шли по водотече от арочного моста и почти до ул. Институтской. Эти обстоятельства заставляли жильцов переносить дома повыше или переезжать в другое место, особенно на участке от водотечи и немного дальше улицы Вознесенской.

Улица 40 лет Победы

Улица первоначально именовалась как Севский шлях, потом – как Эманский шлях. Современное название она носит с 1985 года и начинается от кругового движения по ул. Киево-Московской. Здесь на перекрестке в начале 30-х годов было построено деревянное здание продовольственного магазина. Оно было обшито доской и окрашено в синий цвет. Здание сохранилось в войну и только к концу 50-х годов вследствие ветхости его разобрали. Жители окрестных улиц, определяя местоположение постройки или предстоящего события, говорили: «Возле синего (или после синего)». И каждый из них понимал, что это означает. Позже на этом месте горторг построил склад из буттового камня для хранения соли (сейчас его разобрали). Рядом соорудили столовую, и это здание еще сохранилось.

В 60-х годах в том месте, где территория Трофименковского сада выходила на Эманский шлях, были построены учебный корпус и общежитие ПТУ № 15.

Во время прокладывания железной дороги для переезда транспорта над железнодорожным полотном был построен мост. В 20-х годах одна из его

опор дала трещину и перекрытие моста сняли, оборудовав переезд. Сразу за ним на правой стороне улицы находилась механическая мельница Москаленко, которая работала до конца 20-х годов.

Отрезок улицы за железнодорожным переездом известен глуховчанам как один из промышленных районов города. В начале 60-х годов здесь начал работать большой завод агрегатных узлов, который снабжал агрегатными узлами станкостроительные заводы страны. В конце 80-х годов на заводе работало до полутора тысяч человек. Рядом с заводом было построено городское пожарное депо с общежитием.

Машинотракторная станция (МТС), созданная в начале 30-х годов для обслуживания техники колхозов, и машинотракторные мастерские (МТМ) в 60-е годы объединились в отделение «Сельхозтехника». Увековечивая память самому распространенному труженику полей – трактору ДТ-54, один из них был установлен на пьедестале перед административным зданием. Позже, в 70-е годы, было создано объединение «Сельхозхимия», которое обеспечивало снабжение колхозов минеральными удобрениями и средствами защиты растений.

На территории бывшей усадьбы Пуха с богатым фруктовым садом после войны один за другим появились райсельхозэнерго, дорожно-ремонтный отдел, льно-коноплесемстанция.

На окраине улицы были построены госплемстанция и межколхозный комбикормовый завод, который перерабатывал

колхозное зерно на комбикорм, добавляя в него минеральные добавки в зависимости от того, каким животным или птице он предназначался.

Сейчас от этого активного промышленного района осталась лишь подстанция электросети, снабжающая энергией весь Глуховский район.

Улица Пушкина

Свое название улица получила еще в XIX веке. Она избежала переименований, если не брать во внимание тот факт, что на планах и картах того времени она значится как Пушкинская, а современных — ул. Пушкина. Сегодня сложно сказать, связано ли её название с фамилией русского поэта или какими-то другими фактами (например, производное от слова «пушки»).

Свое начало она берёт от ул. Терещенков и тянется до Эсманского железнодорожного переезда. Улица была очень зеленой, вымощенной камнем до Трофименковского сада. В 70-х годах, когда она стала выполнять роль объездной дороги в курском направлении, для хотя бы незначительного расширения проезжей части все деревья были спилены. Это было жалкое зрелище.

Проходя мимо Трофименковского сада, улица оказывалась как бы в карьере. Территория сада и жилые дома располагались выше проезжей части где-то на 2 метра. По периметру сада росли громадные тополя. При застройке микрорайона эту разницу в уровнях сравняли, а деревья убрали.

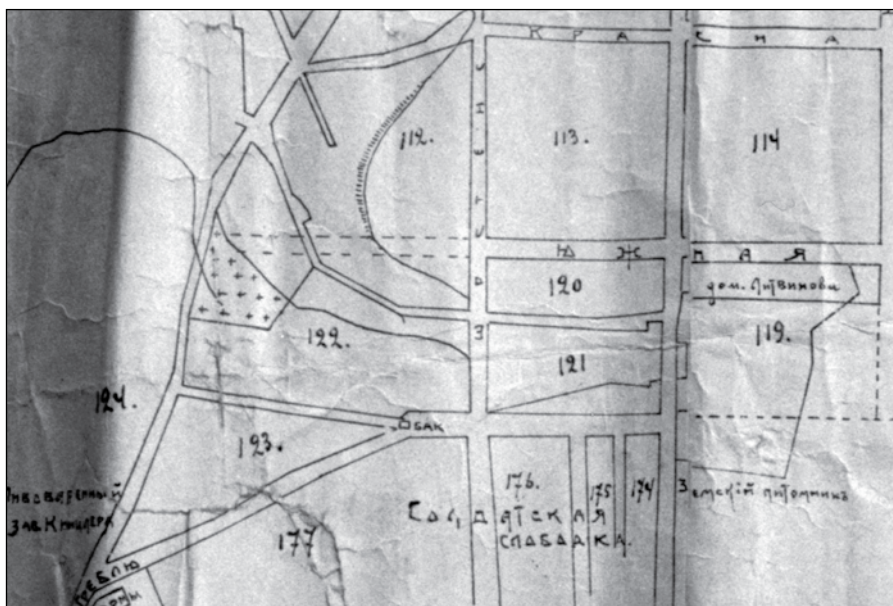
Главной достопримечательностью улицы Пушкина была летняя усадьба князя Кочубея. В ухоженном парке с еловыми аллеями в глубине двора стояло деревянное двухэтажное здание, обшито деревом, украшенное деревянной резьбой с верандами во всю длину здания на первом и втором этажах. До войны в доме Кочубея был детский санаторий, летом — городской пионерский лагерь. В войну здание было уничтожено.

Усадьба доходила до пер. Шевченко. На её месте сейчас стоят построенные после войны дома № 12, 14, 16, а от первоначальных строений еще сохранилось небольшое кирпичное здание прачечной (сейчас — жилой дом).

Улица Гоголя

В давние времена улица называлась и Рыльским, и Монастырским шляхом. В 60-е годы в её начале построили хлебокомбинат, а рядом в 80-е годы стали строить корпус завода СВТ (средств вычислительной техники), для чего были снесены два жилых дома и почти столетняя мельница. С 90-х годов завод не работает.

С дореволюционных времен на южной стороне улицы стояло четырёхэтажное деревянное здание механической мельницы и крупорушка Пружанского, рядом — его же большая

Район «Солдатская слободка» на плане Глухова 1910 г.

кирпичная маслобойня. К ним была подведена железнодорожная ветка, по которой поступало вагонами зерно, подсолнечные и конопляные семечки.

Мельница и маслобойня имели свои энергетические источники — локомобили, в топках которых кроме других видов топлива сжигалась шелуха от семечек и гречки (шаройка).

В войну ветку разобрали. После войны маслобойня уже не работала, а мельница функционировала до середины 80-х годов.

В 30-х годах на железнодорожной ветке с северной стороны улицы был построен склад из бутового камня и небольшое здание конторы «Заготлён», которая принимала от населения пеньку (волокно от переработки соломки конопли и льна). Во время оккупации немцы хранили в складе саперное имущество и, отступая, не успев вывезти его, сожгли.

После войны «Заготлён» восстановил склад, а в 60-х годах контору ликвидировали, передав ее функции пенькозаводу. Сейчас это — склад завода автоприцепов, цех и контора которого построены рядом.

В 90-х на северной стороне улицы нефтебазой была построена автозаправка.

От поворота в переулок Гоголя до окончания улицы возле железнодорожного переезда Глухов-Баничи проезжая часть долгое время не была замощена и только в конце 50-х годов получила твердое покрытие.

Улица Суворова

Называвшаяся ранее Солдатской слободой, улица в 30-х годах была переименована на ул. Буденного. Свое последнее название она получила в 1956 году.

В конце XIX в. по указу Военного министерства были построены несколько корпусов воинских казарм в начале

улицы. После боев под Шипкой в них размещался Батуринский полк и с тех пор за казармами надолго закрепилось название «батуринские». После революции в них находилась кавалерийская бригада. Глуховчане преклонного возраста помнят, как на октябрьские праздники во время парада вывозилась батарея трёхдюймовых орудий на конной тяге и холостыми залпами производила салют в районе Соборной площади.

Перед Великой Отечественной войной в казармах стояла танковая бригада, с 1944 по 1946 гг. — 2-е Ростовское училище самоходной артиллерии, в котором учился Герой Советского Союза Н.И. Жукова. Во всех воинских частях, дислоцированных в «батуринских» казармах, служили парни со всего Союза. Многие из них женились на глуховчанках и навсегда связали свою судьбу с Глуховом.

На улице рядом с казармами еще до войны был построен Дом Красной Армии. Позже его называли Домом офицеров. В нем находились кинозал, большая библиотека, зал для танцев. Сейчас в этом здании располагается предприятие «Мобус».

Около поворота на ул. Терещенков на южной стороне улицы есть проход в маленький тупичок (ул. Зои Космодемьянской), в конце которого находится действующее и сейчас старинное еврейское кладбище.

После войны улица стала удлиняться в восточном направлении. Когда земли колхоза им. Ворошилова были переданы опытному хозяйству лубинститута, последний построил по обе стороны улицы целый комплекс зданий: административный корпус, детский сад «Фигалка», столовую, экспериментальные мастерские, лабораторию теханализа, несколько двухэтажных жилых домов для своих работников.

**Микола
МАХАНЬКОВ****Науковий співробітник
Національного
заповідника «Глухів»**

Друга заповідь Закону Божого говорить: «Не сотвори себе кумира и всякого подобия, елика на небеси горе, и елика на землі, и елика в водах под землею: да не поклонишися им, ни послужиши им». Цією заповіддю Господь забороняє ідолопоклоніння – створення кумирів для свого шанування, служіння їм, а не істинному Богу, як це роблять язичники.

Із заборонаю поклонятися ідолам та кумирам ніяк не можна змішувати православного поклоніння святым іконам і мощам. Шануючи святі ікони, ми не вважаємо їх Богами або кумирами – вони для нас тільки зображення, образ. Не суперечить другій заповіді і поклоніння святым мощам. В них ми шануємо благодатну силу Божу, котра діє через ці мощі.

За 13 км від Глухова знаходиться чоловічий монастир Глинська пустинь. Протягом століть обитель була уособленням підвищеного християнського подвижництва і моральної мужності. Глинська пустинь служила загальній всенародній духовно-просвітительській справі і стала своєрідним університетом старчества на Русі.

Головною святинею монастиря завжди була Чудотворна ікона Різдва Пресвятої Богородиці, на місті явлення якої у XVI ст. почалося його будівництво. Періодом розквіту монастиря стало XIX ст. Крім чотирьох мурованих храмів тут були збудовані готельний двір, лікарня для ченців і прочан, будинок милосердя для селянських дітей, книгарня, багато різноманітних майстерень. Але прийшло буремне XX ст. Після революції перший раз монастир зачинили в 1922 р. Тоді ж була втрачена і Чудотворна ікона Різдва Пресвятої Богородиці. Братія розійшлася по інших монастирях, кілька ченців прийняли мученицьку смерть, інші попали за ґрати. У 1942 р. монастирське життя у Глинській пустині відродилося. Відроджуючи традиції старчества, сюди повернулися ті ченці, що залишилися живими. У 1961 р. монастир зачинили вдруге. Третє відродження пустині почалося у 1994 р., коли рештки кількох напівзруйнованих будівель було повернуто Українській

Православній Церкві.

У 1996 р. рішенням Священного Синоду УПЦ Глинській пустині був наданий статус ставропігії. Стараннями братії і благодійників були побудовані храм надвратний, храм на честь Іверської ікони Божої Матері і церква св. Миколи, відбудовані братський та архієрейський корпуси, трапезна, зведені каплички над святым колодязем і на місці явлення ікони Різдва Пресвятої Богородиці. Обителі подарували більш пізній список Чудотворної ікони,

а у 2006 р. повернули другу святиню монастиря – Глинський Чудотворний Нерукотворний Образ Спасителя.

15-16 серпня 2008 р. у монастирі відбулися свята прославлення тринадцяти причислених до лику місцевошанованих святих Глинських старців. Розглянувши життя, труди, подвиги, чудеса та народне вшанування подвижників благочестя, на засіданні Священного Синоду УПЦ 8 травня 2008 р. було ухвалено благословити для місцевого прославлення та вшанування:

ігумена Філарета (Данилевського) схіархімандрита Іліодора (Голованецького)

схіархімандрита Іоаннікія (Гомолко) схіархімандрита Серафима (Амеліна) архімандрита Інокентія (Степанова) ієросхимонаха Василя (Кішкіна) ієросхимонаха Макарія (Шарова) схімонаха Луку (Швеця) схімонаха Архипа (Шестакова) схімонаха Євфимія (Любимченка) монаха Феодота (Левченка) монаха Мартирія (Кириченка) монаха Досифея (Колченкова).

Тоді ж було затверджене іконописне зображення святих,

Реліквії чоловічого монастиря Глинська пустинь

Ікона «Собор преподобних старців Глинських»

тропарь та кондак святым преподобним отцям Глинським. Тепер 22 вересня щорічно святкуватиметься як день їх пам'яті. Останки преподобних вважаються святими мощами.

Через 2 роки, 21 серпня 2010 р., відповідно до рішення Священного Синоду УПЦ від 25 березня 2009 р. в Глинській пустині відбулись свята по канонізації ще трьох подвижників благочестя: схимитрополита Серафима (Мажуги), схіархімандрита Серафима (Романцова), схіархімандрита Андроніка (Лукаша). Вони займають в історії православного чернецтва нового часу особливе місце. На їх долю випали закриття обителі, гоніння, заслання, в'язниці, але в упокорюванні вони проявили велику любов до ближніх. За порадою і підтримкою до них приїздили віруючі з усього колишнього Радянського Союзу.

Кожен прочанин, відвідавши Глинську пустинь, може прикласти до її реліквій. У храмі св. Миколи Чудотворця в спеціальних раках зберігаються святі мощі Серафима (Амеліна), Іоаннікія, Феодота, Макарія, Серафима (Романцова), Андроніка, Філарета, Архипа, Інокентія, Іліодора.

Юрій
КОВАЛЕНКОЗавідувач
науково-дослідного
відділу Національного
заповідника «Глухів»

«Стратити не можна помилувати»

Застосування тортур у судочинстві та процесі здобуття зізнання, починаючи з доісторичних часів і аж до початку XIX ст., були нормою під час ведення слідчих дій. У XVII-XVIII ст. деякі провідні західноєвропейські держави спочатку почали відмовлятися, а потім і зовсім заборонили використовувати тортури упродовж ведення слідства. У Російській імперії цей історичний період навпаки позначився не тільки широким використанням різних видів знущань, а й посиленням страждань жертви, засудженої до страти, під час приведення вироку до виконання. Страти проводилися публічно з метою навести жах на оточуючих і тим самим відвернути всляке бажання повторити злочин, за який страчували таким жахливим способом.

Найстрашнішим злочином вважався замах, або, як тоді говорили, «умисел» на життя государя, причому «умислом» вважалися не тільки спроба прямого вбивства августішої особи, а й наведення «порчі». Таких «переконливих» історій у XVIII ст. ходило чимало, зокрема про матір Олексія Розумовського, яку поза очі називали «кровою відьмою», що приворожила Єлизавету Петрівну до свого сина. На частя старі Розумихи цей міф не мав широкого розголосу чи йому просто не дали ходу, щоб завести кримінальну справу, хоча аналогічних випадків, що завершувалися катуваннями і стратою підозрюваних, нараховувалися десятки, а то й сотні.

Колеса з тілами страчених

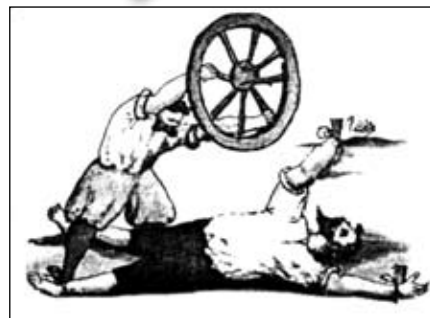

Сокира для відрубування рук і ніг

Не менш тяжкою провинною була зрада. Вона не тільки відносилася до державних злочинів, а й вважалася тяжким гріхом. Так у 1708 р. гетьман І. Мазепа, перейшовши на бік шведського короля Карла XII, був проклятий церквою і заочно страчений (на шибениці повісили ляльку, що зображала Мазепу). Сподвижникам гетьмана пощастило менше: ті, хто живими потрапили у полон під час штурму О. Меншиковим гетьманської резиденції – м. Батурина, спочатку утримувались у глухівському тюремному замку, а 10 листопада 1708 р. після допитів були страчені на центральному глухівському майдані при зібранні всіх жителів міста та великої кількості народу з інших міст і сіл України. Страта відбувалася у присутності царя Петра I та багатьох російських високопосадовців. Після страшних тортур полковників та старшин, за словами сучасника, «п'ятерили», тобто відрубували по черзі одну руку, другу, потім по черзі ноги, і наостаннє – голову.

Фізичним вбивством ця страта не закінчилась. У XVIII ст. було прийнято частини тіла страчених виставляти напоказ. Ця ганебна процедура переслідувала одну мету – «дабы впредь, на то смотря, другим никому делать было неповадно». Відрубані частини тіла захисників Батурина були розіслані по всім «знатним містам» України й прибиті на центральних майданах до стовпів, а відрубані голови набили на палі й виставили у людних місцях Глухова на всенародний огляд для «устрашення».

Часом ці страшні нагадування забороняли знімати протягом кількох місяців, а інколи навіть років! Так датський дипломат Юст Юль, подорожуючи по Російській імперії, зробив у своєму щоденнику запис про побачені у Глухові у травні 1711 р. голови прибічників Мазепи, які були

Колесування

страчені ще восени 1708 р.

Якщо страчених було багато, то встановлювався чотиригранний стовп (так заний «шипиль»), у грані якого було увіткнуто спиці з головами страчених. На верхівці стовпа знаходилися обезглавлені трупи, які утримувалися там якомога довше: «...і сидить на тому шпилі злочинець доти, поки всохне й викориниться, як в'яла риба, так що, коли вітер повіє, то він крутиться кругом як млин й торохтять всі його кості, поки впадуть на землю».

У деяких джерелах серед переліку знарядь тортур, які використовувалися у 1708 р. під час масової страти козаків у Глухові, було колесування – дуже популярна страта при царюванні Петра I. Злочинця припинали до землі й колесом або ломом роздроблювали кістки рук, ніг, ламали ребра. У вироках навіть було вказано, що потрібно ламати, при цьому майстерність ката полягала в тому, щоб мінімально пошкодити тіло. Смерть при такій страті була довгою й мученицькою. Інколи колесовані по кілька днів, навіть не втрачаючи свідомості, живими лежали на колесах, які були встановлені на центральних майданах або ринках.

Епоха Петра I відзначилася жорстокими покараннями і для чиновників-казнокрадів. Цар вважав їх більшими злочинцями, ніж зрадники на полі бою, бо «...про зраду довідавшись, побережуться, а від такого не вбережешся». На шибеницю часом потрапляли дуже відомі чиновники, урядовці. Незважаючи на їх високий суспільний стан, вони піддавалися публічним стратам і майже не мали надію на помилування. Якщо ж засудженого до страти залишали живим, то помилування інколи було гіршим за миттєву смерть. В'язень помирав на довічному засланні у Сибіру.

ГЛУХІВСЬКИЙ ПЕРЕЦЬ

Сторінками минулого

АТЕСТОВАНІ НЕРОБИ

Треба визнати, що в Глухові є ще певний прошарок нероб, які живуть на утриманні своїх батьків. Щоправда, їм теж не з медом: поспробуй з ранку до вечора «убити» час, нічого не робивши. І що цікаво, вони в поті чола свого успішно справляються з цією нелегкою повинністю.

З минулого літа ряди цих трудяг поповнились ще деякими екземплярами, але на цей раз атестованими. По закінченні середніх шкіл вони встигли «провалитися» на вступних екзаменах до вузів, а також набайдикуватися без роботи.

Вже кого-кого, а комсомольців М. Співак, В. Лумеру, А. Кошель, А. Юдкевич і М. Рядову, що торік закінчили міську середню школу № 3, можна впевнено зарахувати до цієї категорії. Їм працювати стидно. А чому ж не стидно трудитися десятикласникам тт. Мількіній, Райцевій, Борозенцеві та іншим?

Де вже тут думати про Донбас, цілину, підприємство чи колгосп, коли папа і мама переконали свою доню чи синашу, що бути їм як не «кінозіркою», то обов'язково професором. При цьому й не замислюються, чи є у їх годованців відповідні здібності.

Щодо бувшого секретаря комсомольського комітету міської середньої школи № 1 Світлани Сидоренко, то вона вбила собі в голову, що з неї вийде або лікар (педіатр), або балерина. А віз, як кажуть, і нині там...

Ні, не у вас, шановні товариші, гарячі серця, не про вас наш народ складає пісні! Хіба що гумористичні частушки.

*Валентина Кудименко,
ланкова колгоспу ім. Ворошилова,
бувши десятикласниця*

ДОРОГИЙ ПЕРЧЕ!

От я тобі пишу: «дорогий». А чи відомо тобі, що голова Дубовицького споживчого товариства П. Четверик – чоловік теж дуже дорогий. Коли він діє в селі, то може хватнути кілька мішків борошна, призначеного для сільських службовців. Потім воно втридорога сплавляється «наліво». Нашо вже іздовий Губенко і продавець Сердюк, і ті, дивлячись на свого предводителя, якось оце теж поцупили по цілому лантуху борошна.

Любить ще Четверик бути дорогим гостем у Кролевці. Це тоді, коли з товаром виряджається в експедицію на базар. Державна ціна чобіт, штанів чи інших виробів його не задовольняє. Низькувата, каже. От що значить чоловік сохне від піклування про споживачів, яке призводить до утруски зайвих грошей з їх кишень.

До того ж він завжди готовий всякі клопоти і труднощі брати на себе. Не хоче, приміром, продавець Є. Левченко одержувати незаконну виручку, Четверик, важко зітхаючи, кладе її собі в кишеню. Відмовляється Левченко пити горілку (оту, що з «усушки»), він героїчно випорожнює літрову посудину в свою утробу, приказуючи: «Хай мені гірше буде!»

Еге ж, правда, що дорогий наш кооператор?

*І. Голуб, інструктор
заготконтори райспоживспілки*

ОПТОМ І ВРОЗДРІБ

Отій дівчині, що одержала «два загачочных письма», було значно легше, ніж мені, бо в кожному рядочку хоч «точка». А як бути, коли в надісланих на мою

адресу двох чистеньких бланках рахунків крім відтиску печатки нема ані рядочка, ані крапки? Є над чим замислитись.

Третій (заповнений) бланк спочатку нагнав на мене страху, бо твердо пам'ятаю, що після Нового року нічого не купував і ніяких замовлень зробити не встиг. Але прочитавши його, заспокоївся. Ось він:

«Рахунок № 1

Вантажовідправник: відділ роздрібною торгівлі Глухівської райспоживспілки.

Вантажоодержувач: глухівський Перець.

Наряд: від 4 січня 1955 р.

Спосіб відправки: оптом і вроздріб.

Назва товару: ротозії.

Одиниця виміру: в штуках.

Кількість: чотири (в т. ч. і сам зав. відділом).

Ціна: безплатно.

Печатка відділу роздрібною торгівлі та зразок підпису його завідуючого тов. Пашкова».

Відносно ж тих двох чистих бланків, то залишається заповнити їх різними назвами «куплених» речей і державні кошти покласти в кишеню. Так би міг зробити той, у кого липкі руки.

Отже, перчанська колекція ротозіїв дещо поповнилась. Що ж до самого тов. Пашкова, то цей «вантаж» до мене так і не дійшов, бо його взяли і «перекинули» з названого відділу на менш важливу посаду продавця раймагу. Там теж є чисті бланки рахунків, які, можливо, розсватиме по місту оптом і вроздріб. Він уже має в цьому досвід!

Газета «За перемогу!», 1957 р.

Подано мовою оригіналу.

Підготувала до друку Неля Пінчук

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено до друку у науково-дослідному відділі заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Газета надрукована у АТ «Шосткинська міська друкарня»

м.Шостка, вул. К.Маркса, 69

Підписано до друку 26.12.2011 р.

Тираж — 500 примірників. Замовлення № 5588/2

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Ірина МОШИК

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО